

OKUL ÖNCESİ ÇOCUK KİTAPLARINDA İLETİ PROBLEMİ: LEYLA FONTEN'DEN ÖYKÜLER SERİSİ

Oğuzhan YILMAZ (*)

N. Hümeyra ÖZDEMİR EREM (**)

Öz

Tülin Kozikoğlu'nun eserlerinin olumsuz iletiler açısından incelendiği çalışma doküman analizi deseniyle yapılmıştır. Çalışmada Tülin Kozikoğlu tarafından kaleme alınan Leyla Fonten'den öyküler serisinde yer alan 9 kitap, araştırmacıların ve okul öncesi öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim gören öğrencilerin tespitleriyle incelenmiştir. Çalışma için veri oluşturmak amacıyla Tülin Kozikoğlu'nun kitapları araştırmacılar tarafından okunmuş, metinlerde ve görsellerde tespit edilen ileti problemleri tartışılarak not edilmiştir. Yine bu kitaplar belirlenen okul öncesi öğretmeni adaylarına dört farklı zaman diliminde üçer kez tekrar edilerek okunmuş, öğretmen adaylarından şayet varsa kitaplarda tespit edebildikleri olumsuz iletileri gerekçeleriyle birlikte yazmaları istenmiştir. Çalışma için elde edilen veriler iki şekilde analiz edilmiştir. Öncelikle araştırmacılar tarafından kitaplarla ilgili yapılan tespitler betimsel analize tabi tutulmuş, sonrasında ise belirlenebilen olumsuz iletiler kendi içinde gruplandırılmaya çalışılmıştır. Aynı şekilde öğretmen adaylarından elde edilen veriler de ilk aşamada kitap başlıkları ile ilişkilendirilmiş, sonrasında ise benzer tespitler bir araya getirilerek içerik analizi yapılmıştır. Çalışma sonucunda Tülin Kozikoğlu'nun Leyla Fonten'den Öyküler serisinde pek çok olumsuz iletinin olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, seride bahsedilen duygularla ilgili verilen iletilerin net olmadığı, inatçılık ve öfke gibi abartılı duyguların olumlandığı, kullanılan kavramlarla ilgili yanlışların yaşandığı, bazı sorunların derinlemesine irdelenmediği, çözüm önerilerinin sunulmadığı ve arkadaşlık ilişkilerinin güven temelli kurulmadığı gibi ileti problemlerinin olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Tülin Kozikoğlu, Leyla Fonten Serisi, Kurgusal Metin, Çocuk Edebiyatı, İleti.*

*) Yrd. Doç. Dr., Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD, (e-posta: oyilmaz@erzincan.edu.tr).
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8560-2868>

***) Yrd. Doç. Dr., Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Öğretmenliği ABD, (e-posta: herem@erzincan.edu.tr) ORCID ID:
<https://orcid.org/0000-0002-1376-9199>

Messaging Problem in Pre-School Teaching Children's Books: Series of Stories by Leyla Fonten

Abstract

The study in which works of Tülin Kozikoğlu were investigated in terms of negative messages was carried out using document analysis design. In the study, 9 books in the series of Stories by Leyla Fonten written by Tülin Kozikoğlu were analyzed by the determinations of researchers and students who were studying at pre-school teaching department. In order to create data for the study, books of Tülin Kozikoğlu were read by the researchers, message problems determined in texts and images were discussed and noted. Also, these books were repeatedly read for three times in four different periods by determined pre-service pre-school teaching teachers, and the pre-service teachers were asked to write the negative messages they could determine, if present, with their reasons. The data obtained for the study were analyzed in two ways. Primarily, the determinations of the researchers related to the books were analyzed descriptively, and subsequently, negative messages possible to be determined were tried to be grouped in itself. Similarly, the data obtained from the pre-service teachers were primarily associated with the book titles, and subsequently, these were subjected to content analysis combining the similar determinations. At the end of the study, it was determined that there were several negative messages in series of Stories from Leyla Fonten by Tülin Kozikoğlu. In the study, it was concluded that the messages related to the mentioned feelings in the series were not clear, exaggerated feelings were affirmed, errors were experienced related to the concepts used in texts, some problems were not deeply examined, solutions were not offered, and friendship relationships were not established on the basis of trust.

Keywords: *Tülin Kozikoğlu, Stories by Leyla Fonten, Fictional Text, Children's Literature, Message.*

GİRİŞ

Erken çocukluk dönemi olarak da tabir edilen okul öncesi döneminde çocuk kitaplarında çocuğun anlama ve algılama düzeyi dikkate alınarak kafa karışıklığına neden olmayacak iletiler sunulmalıdır. Bir başka deyişle iyi-kötü, güzel-çirkin ve doğru-yanlış arasındaki sınırlar çocuklar için kurgulanmış kitaplarda anlaşılır olmalıdır. Ne var ki birçok çocuk kitabında bu türden bir hassasiyetin gözetilmediği ortadadır. Kitaplardaki belirsizlikler kurgu ile yaşam arasında uçurumlar oluşturmakta nasıl davranacakları noktasında çocuklara fikir verememektedir. Bu problemden hareketle çalışmada Tülin Kozikoğlu tarafından yazılıp Sedat Girgin tarafından resimlenen Leyla Fonten'den Öyküler serisi incelenmiş, eserlerin iletileri ile ilgili ayrıca okul öncesi bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının düşünceleri alınmıştır.

Okul öncesi çocuğun merak duygusunun ön planda olduğu bir dönemdir. Bu dönemde çocuk soru sorarak çevresinde olup biteni anlamaya/ anlamlandırmaya çalışır (Bacanlı,

2004: 90). Çocuğun anlama ve anlamlandırma çabaları ise onun gelecekte öğreneceklerinin temelini oluşturur. Dolayısıyla birtakım yanlış ve eksik öğrenmelerinin önüne daha bu dönemden geçmek çocuğun karakterinin sağlıklı bir biçimde şekillenmesine yardımcı olur.

Çocuğun karakterinin şekillenmesinde aile, çevre, medya gibi pek çok faktör etkili olmakla birlikte bu noktada ona sunulan çocuk edebiyatı ürünlerinin de katkısı büyüktür. Karatay (2007: 466) bu noktada çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuğu eğlendirme, hoşça vakit geçirme işlevinin yanı sıra eğitici yönüyle de ön plana çıktığını düşünür. Ona göre çocuk edebiyatı çocuğu doğrudan eğitmek amacıyla vücuda getirilmese de onda olumlu etki ve izlenimler bırakmayı amaçlar. Çocuk edebiyatının karakter gelişimi üzerinde etkili olduğunu düşünen Almerico (2014: 3) ise karakter geliştirme temalı edebî ürünlerin öğrencilere temel etik değerlerin kazandırılmasında önem taşıdığını ifade eder. Aynı şekilde Gibbs ve Earley (1994: 8), öğretmenlere bu konuda tavsiyelerde bulunarak dikkatle seçilen çocuk kitaplarının öğrencilere temel değerleri kazandırmada bir vesile olacağını dile getirir. Edebî eserlerin büyük bir bölümünün insanları çeşitli bakımdan eğitmek amacıyla yazıldığını ileri süren Kavcar ise (1999: 3) Türk edebiyatında pek çok şair ve yazarın eserlerini insanlara nasıl yaşanılması, nelere değer verilmesi gerektiğini öğretmek maksadıyla yazdığını öne sürer. Kavcar'ın bakışıyla Dağlarca'nın (1995: 44) Dolar Biriktiren Çocuk isimli eserindeki “*Onlardan biri değilsem/ Amerikalı ya da Alman değilsem/ Ne işi var/ Bu dolarların ben de/ Bu markların ben de/ Ne işi var/ Değerleri düşen paralarının üzerinde/ Ana dilim yazılı iken/ Büyüklerim, kentlerim, ırmaklarım, ormanlarım/ Anıtlarım çiziliyken/ Niye benim/ Biriktirdiğim para/ Bu dolar, bu mark?*” dizeleri incelendiğinde metnin millilik ve yerliliğe ilişkin iletiler verdiği görülür. Dolayısıyla yalnızca Dağlarca örneğinden hareketle çocuk edebiyatı ürünlerinin ileti açısından da belirli hassasiyetleri gözetmesi gerektiği fikri ortaya çıkar.

Yazarın okurla paylaşmak istediği ana düşünce (Sever, 2010: 40); bir edebî eserin veya herhangi bir yazının anlatmak istediği, dile getirmek istediği şey (Demirel, 2011: 55) olarak tanımlanan ileti terimi alanla ilgili yapılan pek çok çalışmada bu şekliyle ele alınsa da iletiyi daha geniş bir şekilde yazı veya sözle verilen, gönderilen bilgi, mesaj (TDK: 2017) şeklinde tarif etmek daha doğrudur. Zira metinde geçen her bir düşünce ilettir ve bu iletilerin metnin genelini kapsayıp kapsamaması onun ana ya da yardımcı ileti olmasıyla ilgili bir durumdur. Bu anlamda yazınsal nitelikli metinlerde kesinlikle var olan bir ana iletinin yanında bu ana iletiyi destekler nitelikte yardımcı iletilerin de var olabileceği bilinmelidir (Yılmaz, 2016: 81). Nitekim Aktaş ve Gündüz (2011: 180) “*Ana ve yardımcı düşüncelerin belirlenmesi yazarın konuyu ele alış nedeni ve bakış açısıyla ilgilidir. Yazar, okuyucusuna vermek istediği mesajı ana düşünce hâline getirir. Ana düşünceyi destekleyen görüşler ise yardımcı düşüncelerdir.*” biçiminde bir tespitte bulunarak her metinde ana ve yardımcı iletilerin olabileceği gerçeğine işaret etmiştir. Dilbilim ve göstergebilim sahalarında da daha çok bu şekliyle anlaşılan ileti Jakobson'un (1963) tespitiyle alıcıyla gönderici arasında tamamen veya bir kısmıyla ortak bir “code”u (şifre-dil) gerektirmektedir (akt. Aktaş, 2002: 38).

Yazınsal nitelikli eserlerdeki ana ve yardımcı iletilerin okura ne söylediği önemli bir meseledir. Okul öncesi çocuk kitaplarında aile yapısını deforme eden, çocuğu kötü davranışlarda bulunmaya özendiren, milletin ve devletin bütünlüğünü zedeleyen, ahlaki anlamda erozyona neden olabilecek iletilerden uzak durulmalı; doğruluk, adalet, sevgi, saygı, yardımlaşma, merhamet ve çalışkanlık temelinde iletiler verilmelidir (Yılmaz, 2016: 84). Özellikle okul öncesi dönem çocukları için kurgulanan kitaplarda mesajların örtük ancak anlaşılabilir olmasına dikkat edilmelidir. Yanlış anlaşılmaya müsait, belirgin olmayan mesajlardan uzak durulmalı, olumsuz ve yanlış teşvik edecek göndermelerden kaçınılmalıdır. Bu yapılırken de yazınsal nitelikli metinlerin öğretici metinlerden farklı olduğu gerçeği gözden kaçırılmamalıdır (Kagan, 2008: 377). Sever'in (2010: 140) de ifade ettiği gibi yazınsal nitelikli metinlerin öğretici metinlerden farklı olarak çocukların sezme, duyma, düşünme yetilerini geliştirmek, onlara insana özgü duyarlıklar kazandırmak amacını güttüğü unutulmamalıdır.

Literatürde çocuk edebiyatı ürünlerdeki iletiler üzerine yapılmış pek çok çalışma vardır. Fakat bu çalışmalar daha çok eserlerdeki olumlu iletilerin ya da değerlerin tespiti niteliğindedir. Sözelimi Yakar (2011) Mustafa Ruhi Şirin'in eserleri üzerine yaptığı çalışmada Şirin'in eserlerinde millî ve manevi değerlerine bağlı, evrensel değerleri benimsemiş, hakları ve sorumlulukları konusunda duyarlı insan tipini yetiştirmeyi amaçladığını ve buna bağlı olarak iletiler verdiğini dile getirmiştir. Cesur (2015) ise Mavisel Yener'in çocuklara yönelik öykülerini incelediği araştırmasında yazarın eserlerinde sorumluluk alma, sevgi, sağlığı koruma, görgü kurallarına uyma, yaşlılara saygı, misafirperver olma, dil bilinci oluşturma gibi iletiler verdiğini, eğitsel olmayan ileti aktarımında bulunmadığını dile getirmiştir. Muzaffer İzgü'nün çocuklara yönelik bir serisi üzerine çalışan Köse (2011), seride arkadaşlık, aile, çalışkanlık, sevgi, birlik beraberlik, vatan sevgisi, paylaşma, komşuluk, cesaret, tatlı dil ve okumaya dair pek çok iletinin bulunduğunu belirtmiş, eserlerde olumsuz bir iletinin varlığına ilişkin herhangi bir tespitte bulunmamıştır. Mevlana İdris'in masallarındaki eğitsel iletiler üzerine çalışan Kazan da (2012) zikredilen araştırmalara benzer biçimde yazarın masallarında sevgi, yaşama sevinci, iyilik yapma arzusu, barış, mutluluk ve kurallara uyma konularında iletiler verdiğini dile getirmiş, ancak o da diğer araştırmacılar gibi iletileri açısından incelediği araştırmaya tek bir olumsuz gönderme yapmamıştır.

Mevcut çalışmalar dışında çocuk okur tarafından ilgi gören metinlerdeki iletileri olumlu ve olumsuz yönleriyle inceleyen çalışmalar da sayıca az olmakla birlikte vardır. Örneğin Akçay (2015) Samet Behrengi'nin hikâyelerindeki iletiler üzerine yaptığı çalışmada Behrengi'nin hikâyelerinde tedbirli davranmak, kararlı olmak, hakka saygı göstermek, sevgiye değer vermek, fedakâr olmak, birlik ve beraberlik içinde yaşamak, vatansever olmak ve barış içinde yaşamak benzeri olumlu iletilere yer verdiğini ancak onun hikâyelerinde eğitsel olarak tanımlanamayacak, yazarın kendi ideolojik düşüncelerini okuyucuya sunduğu olumsuz iletilerin de bulunduğunu ve bu iletilerin günah, helal-haram, hırsızlık başlıkları altında toplandığını belirtmiştir. Fatih Erdoğan'ın eserlerindeki iletiler üzerinde çalışan Yılmaz (2013) da aynı eksende Erdoğan'ın eserlerinde barış,

merhamet, özür dileme, teşekkür etme, cesaret, adalet, dürüstlük, plan yapma, sorgulama, tedbirli olma, kitap okuma ve spor yapma gibi pek çok olumlu iletinin yer aldığını, buna mukabil yalan, dedikodu, ihanet, sarkıntılık, şekilcilik, adam kayırma, güvensizlik, bençillik, hayattan kopma, sigara ve alkol kullanma gibi olumsuz iletilerin de bulunduğunu dile getirmiştir.

İlgili literatürde de görüldüğü gibi çocuk edebiyatı ürünleri üzerinde ileti odaklı yapılan çalışmalar genellikle eserlerin çocuklara ne kazandıracığıyla ilgilidir. Bu konuda çocuklar için yazan ya da yazdıkları çocuklar tarafından da okunan kimi yazarların eserlerindeki olumsuzluklar üzerine yapılmış bazı tespitler olsa da çalışma doğrudan çocuklar için metinler kaleme alan bir yazarın kurgularındaki ileti problemleri özelinde yapılmış olması yönüyle literatürden ayrılmaktadır. Dolayısıyla çalışma Tülin Kozikoğlu'nun Leyla Fonten'den Öyküler serisini olumsuz iletileri tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Araştırmacıların Leyla Fonten'den Öyküler serisindeki ileti problemlerine ilişkin tespitleri nelerdir?
2. Okul öncesi öğretmeni adaylarının Leyla Fonten'den Öyküler serisindeki ileti problemlerine ilişkin tespitleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Çalışma doküman analizi deseniyle yapılmıştır. Araştırılması istenen olgu ve olaylar hakkındaki yazılı materyallerin analizini kapsayan bu desen (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 187), araştırmacıya detaylı inceleme imkânı sunması yönüyle de işlevseldir (Bowen, 2009: 27). Çalışmada Tülin Kozikoğlu'nun Leyla Fonten'den Öyküler serisi ileti problemleri açısından incelendiği için doküman analizi deseni kullanılmıştır.

İncelenen Dokümanlar ve Çalışma Grubu

Çalışmada Tülin Kozikoğlu tarafından yazılıp Sedat Girgin tarafından resimlenen Leyla Fonten'den Öyküler serisinde yer alan 9 kitap okul öncesine yönelik hazırlanan seriler içerisinde tesadüfî yolla seçilerek incelenmiştir. Hikâyelerin arka kapağındaki tanıtım yazısında *“Merhaba, benim adım Leyla! La Fontaine'in torununun torununun torunuyum. Evet, evet şu bildiğiniz La Fontaine... Hani hayvan hikâyelerinden biz insanların ders çıkarmasını bekleyen meşhur yazar var ya, işte o. Ben onun masallarını dinleye dinleye büyüdüm. Damarlarımda taşıdığım kan mı, yoksa kader mi bilinmez, zaman içinde evim hayvanlarla dolup taşıdı. Tıpkı La Fontaine'in hayvanları gibi benim evimdekilerin de çeşit çeşit huyu var. Kimi güler, kimi ağlar, kimi kızar, kimi korkar. Yıllardır bu hayvanlarla aynı çatı altında yaşıyorum. Dedemin dedesinin dedesinden kalan alışkanlıkla hikâye anlatmaya bayılıyorum. Var mısınız dinlemeye?”* ifadeleri yer alır ve

okuyucu farklı huylardaki hayvanların yaşamlarına tanıklık edeceğini bu ifadelerden anlar. 5 yaş üzeri çocuklar için kurgulanan eserlerde öfke ile birlikte utangaçlık, korkaklık, sabırsızlık, tembellik, kıskançlık, inatçılık ve mutsuzluk gibi duygular işlenir. Çalışmaya konu olan kitapların isimleri aşağıdadır.

Tablo 1. Leyla Fonten'den Öyküler Serisindeki Kitaplar

Utangaç Köpek Kaya	Sabırsız Sinek Feza	İnatçı Kirpi Mina
Öfkeli Örümcek Rıza	Tembel Balık Sefa	Mutsuz Kedi Dila
Korkak Kuş Sema	Kıskanç Kurbağa Eda	Bilmiş Fare Tuna

Çalışma grubunun seçiminde önce kolay ulaşılabilir durum örnekleme yoluyla Erzinan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalında öğrenim gören öğretmen adaylarına ulaşılmış, ardından ölçüt örnekleme biçimi esas alınarak Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalında çocuk edebiyatı dersini önceki yıllarda almış ve dersi BA ve AA notları ile geçmiş öğretmen adayları belirlenmiştir. Belirlenen bu adaylar içinden ana bilim dalında derse giren öğretim üyelerinin de görüşleri ışığında gönüllülük esasına göre 15 öğrenci seçilmiştir. İlgili bölümde erkek öğrencilerin sayıca azlığı ve çocuk edebiyatı dersindeki notları nedeniyle çalışma grubunun tamamı kız öğrencilerden oluşmuştur.

Verilerin toplanması ve analizi

Çalışma için veri oluşturmak amacıyla Tülin Kozikoğlu'nun kitapları öncelikle iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı okunmuş, sonrasında yazılı ve görsel metinlerde görülen ileti problemleri tartışılarak not edilmiştir. Yine bu kitaplar belirlenen çalışma grubuna dört farklı zaman diliminde üç kez tekrar edilerek okunmuş, öğretmen adaylarından şayet varsa kitaplarda tespit edebildikleri olumsuz iletileri gerekçeleriyle birlikte yazmaları istenmiştir. İlgili kitapların okunması sırasında öğretmen adaylarını yönlendirici nitelikte hiçbir cümle kullanılmamış, onların birbirlerini yönlendirmelerine de izin verilmemiştir.

Çalışma için elde edilen veriler iki şekilde analiz edilmiştir. Öncelikle araştırmacılar tarafından kitaplarla ilgili yapılan tespitler ilgili kitaplar özelinden betimsel analize tabi tutulmuş, sonra ise belirlenebilen olumsuz iletiler kendi içinde gruplandırılmaya çalışılmıştır. Aynı şekilde öğretmen adaylarından elde edilen veriler de ilk aşamada kitap başlıkları ile ilişkilendirilmiş, sonrasında ise benzer tespitler bir araya getirilerek içerik analizi yapılmıştır. Çalışmada nitel yaklaşımın bir gereği olarak sürekli karşılaştırmalı analiz de yapılmıştır. Analiz süreci farklı bir aşama olarak değerlendirilmeyip veri toplama süreciyle iç içe yürütülen bu tarz, yeni bakış açılarını kavrayıp dikkat geliştirme konusunda araştırmacılara kolaylık sağlamıştır (Glaser ve Strauss, 1967: 101).

Verilerin geçerlilik ve güvenilirliği

Çalışmada hem verilerin toplanma hem de analiz sürecinde geçerlik ve güvenilirliği artıracak tedbirler alınmaya çalışılmıştır. Bu noktada çalışma verilerini geçerli ve güvenilir kılmak için veri kaynakları çeşitlendirilmiş; doküman incelemesi deseni ile kurgulanan çalışmada, ilk olarak çocuk edebiyatı dersini almış başarılı öğrencilerin konu hakkında ne düşündükleri öğrenilmeye çalışılarak bu noktada bir objektiflik sağlanmak istenmiştir. Yine çalışmanın geçerliğini ve güvenilirliğini artırabilmek için veri seti araştırmanın farklı aşamalarında araştırmacılarca birkaç kere okunmuştur. Çalışmada, özellikle kodlamalar sırasında kodlayıcılar arasındaki birliğin sağlanmasına dikkat edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 264- 272). Miles ve Huberman'ın güvenilirlik formülüne göre bu birliğin .80'in üzerinde olduğu görülmüştür (1994: 64). Çalışmanın raporlaştırma aşamasında öğretmen adaylarından katılımcı teyidi alınmış, öğretmen adaylarının düşüncelerinin çalışmaya yeterince yansıtıldığı anlaşılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 2. Öfkeli Örümcek Rıza Kitabındaki Olumsuz İletiler

Öfkeli kimseler çevrelerindekiilerin yaşam alanına müdahale ederler.

Öfkeli kimseler dilediklerini elde etmekte güçlük çekmezler.

Seride olumsuz iletilerin öne çıktığı kitaplardan ilki *Öfkeli Örümcek Rıza*'dır. Kitapta Rıza'nın sinirlenmesinin haklı gerekçelere dayandırılması bir olumsuzluk olarak görülebilir. Kitapta etrafındaki canlıların ortak yaşam alanına müdahale edip salonun ortasına ağ ören Rıza, ağ zarar gördüğünde ise anlatıcı tarafından "*Ne yapsın Rıza? Yeni bir ağ ördü mecburen.*", "*Rıza kızmasın da, ne yapsın?*", "*Bu güzelim ağ da bozuldu tabii, bizim Rıza yine küplere bindi!*" ifadeleriyle desteklenmektedir. Kitapla ilgili bir diğer olumsuz ileti ise Örümcek Rıza'nın öfkeli olmanın zararını görmeyip avantajını yaşamasıdır. Örümcek Rıza öfkesiyle çevresindekileri sindirmiş, salonun ortasına dilediği gibi kocaman bir ağ örmüştür. Ancak etrafındaki hiçbir canlı bunun yaşam alanına bir müdahale olduğunu ona söylememiştir.

Tablo 3. Bilmiş Fare Tuna Kitabındaki Olumsuz İletiler

Kusurlu bir yönü olan kişinin hiçbir sözüne itibar edilmemelidir.

Bazı duyguların aşırı halleri olumlu gösterilmesine karşın bilmişlik olumsuz bir davranıştır.

İletileri açısından olumsuzluk içeren bir diğer kitap *Bilmiş Fare Tuna*'dır. Kitapta Tuna'nın üslubu problemlidir. Arkadaşlarına tepeden bakar, yer yer onları küçümser. Ancak söylediklerinde zaman zaman haklılık payı vardır. Onun arkadaşlarına “*Böyle korkarsan kendi gölgenden bile, hiç eğlenceli bir hayat olmaz seninkisi ona göre.*”; “*Böyle mızumsuzlanıp durursan kimsecikler kalmaz etrafında inan.*” şeklinde cümleler kurması, söylediklerinde haklılık payının olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan kitapta karakterler özelinden inatçılık ve öfke gibi pek çok abartılı duygunun aşırı halleri olumlu olarak gösterilmiş ne var ki Tuna'nın bilmişliği öne çıkarılıp eleştirilmiştir. Diğer karakterlerin serinin diğer kitaplarında hastalık halinde yaşadığı duygular “*Korkmak, üzülme, kızmak, utanmak... Tüm bunlar hepimizin başına gelmez mi zaman zaman?*” biçimindeki ifadelerden de anlaşılacağı üzere normalleştirilmiştir.

Tablo 4. Mutsuz Kedi Dila Kitabındaki Olumsuz İletiler

Gıdıklanınca gülmek mutlu olmak anlamına gelir.

Davranışları düzeltmenin yolu birini umursamamaktan ve tamamen kendi haline bırakmaktan geçer.

Mutsuz Kedi Dila da birtakım olumsuz iletilere sahiptir. Kitapta mutsuzluğu gidermenin yolunun birini gıdıklamaktan geçtiği düşünülür bunun için de Kedi Dila tam ağlamaya başlayacakken akvaryumdaki balık onun midesine girer ve orada küçük bir gezintiye çıkar. Anlatıda göze çarpan diğer bir olumsuzluk ise başlangıçta doymak bilmeyen kedinin bütün isteklerini yerine getiren arkadaşlarının sonrasında “*Doğrusu onun mutsuzluğuna artık pek aldırmiyoruz. Akan gözyaşlarıyla ister bir göl oluşsun, ister bir havuz. Hiçbirimiz Dila'yı umursamıyoruz.*” cümlelerinden de anlaşılacağı üzere onu kendi kaderiyle baş başa bırakmalarıdır. Kitapta Dila'nın isteklerine arkadaşlarının kulak tıkamaları, bundan dolayı Dila'nın akvaryumdaki suyu içindeki balıkla birlikte içmesi, bu davranışın Dila'nın mutsuzluğuna çözüm getirmesi de kitapta göze çarpan diğer olumsuz iletilerdir.

Tablo 5. Tembel Balık Sefa Kitabındaki Olumsuz İletiler

Tembellik olumsuz bir davranış değildir.

Kişinin yaradılışından kaynaklanan birtakım nedenlerden ötürü yapamadıkları da tembellik olarak kabul edilmelidir.

Verdiği iletiler konusunda tartışmaya açık olan serinin diğer bir kitabı ise *Tembel Balık Sefa*'dır. Kitabın tembelliğin doğruluğu ya da yanlışlığı ile ilgili okuyucuda bir fikir oluşturmaması öne çıkan başlıca problemdir. Anlatıda Sefa tembel bir balık olarak karakterize edilmektedir. Arkadaşları Sefa'dan gizli konuşarak onun için bir doğum günü partisi düzenlemek isterler ancak akvaryum içinde yaşayan Sefa'yı kendilerine yardım etmediği için tembel bulurlar. Kitabın sonunda Sefa arkadaşlarına yardım edemediği için

utanır, Rıza ise “*Bundan sonra sen de işlere yardım edersin olur biter. Gel, şimdi çıkaralım partinin tadını hep beraber. Yarın da birlikte tembellik ederiz istersen!*” şeklindeki cümlelerle onu teskin eder. Kitaptaki problemlerden biri de balığın doğal ortamı dışındayken yaşaması pek mümkün olmadığı halde, ev ahalisinin ondan çeşitli işler beklemesidir. Oysa balık, kitabın ve serinin tüm görsellerinde kendi yaşam alanı içinde resmedilmiştir.

Tablo 6. İnatçı Kirpi Mina Kitabındaki Olumsuz İletiler

İnatçılık olumlu bir davranıştır ve çevredekiler tarafından kabul götür.

İnatçılığın olumlu ya da olumsuz bir davranış olması bu davranışı ortaya koyan kişiye göre değişir.

Serinin iletileri açısından problemlili olan diğeri bir kitabı *İnatçı Kirpi Mina*'dır. Kitapta Mina üzerinden inatçılık davranışı olumlanmaktadır. Eserde Mina arkadaşlarının söylediklerine ve isteklerine daima “*Yatmam da yatmam!*”, “*Oynamam da oynamamam!*”, “*Giyinmem de giyinmem!*”, “*Gülümssemem de gülümsemem!*” şeklinde itiraz etmektedir. Mina'nın bu itirazları ve anlamsız inadı ise kitapta karşılık bulmakta “*Hay Allah, siz ne yaptınız? Ne diye Mina'yla inatlaştınız? Yatmak istememekte haklıydı hayvancağız.*”, “*Oynamamak istemekte haklıydı hayvancağız.*”, “*Giyinmek istememekte haklıydı hayvancağız.*” şeklindeki cümlelerle anlatıcı tarafından desteklenmektedir. Ayrıca kitapta iyi niyetli gerekçelerle Mina'ya yardım etmek isteyen arkadaşları da “*Hay Allah, biz ne yaptık? Ne diye Mina'yla inatlaştık?*” cümleleriyle kurgunun sonunda Mina'nın sebepsiz inadında haklı olduğunu kabul etmişlerdir.

Tablo 7. Utangaç Köpek Kaya Kitabındaki Olumsuz İletiler

Utanma her daim olumlu bir davranıştır.

Doğuştan getirilen özellikler yerilebilir.

Misafiri mutlu etmek için gayret sarf etmektense ondan kaçmak daha doğrudur.

Olumsuz iletileri ile seride öne çıkan kitaplardan bir başkası ise *Utangaç Köpek Kaya*'dır. Anlatıda kendini göstermekten hoşlanmayan Kaya, eve gelen yeni misafiri görünce koltuğun arkasına gizlenir. Leyla Fonten ise Kaya'nın bu davranışını “*Kaya ise çabucak koltuğun arkasına saklandı. Çünkü kendini göstermekten pek hoşlanmazdı.*” diye açıklar. Arkadaşları, misafiri eğlendirmek için çaba sarf etse de misafir bundan pek hoşlanmaz. Misafirin arkadaşlarından uzaklaşmak istediğini anlayan Kaya “*Gel burası güvenli.*” diye misafiri koltuğun arkasına çağırınca misafir “*Meğer bu çılgınlardan kaçıyormuşsun, anladım. Ben de seni utangaç sanmıştım.*” der. Oysa kurgudan da anlaşılacağı üzere Kaya arkadaşlarından değil, eve gelen misafirden kaçmıştır. Kitapta misafiri memnun etmek için ellerinden geleni yapmakta geri durmayan karakterlerin davranışları

“*Su balesi yapmaktı niyetleri. Oysa bilmezler mi bunun için biraz özen, biraz da zarafet gerekli.*”, “*Evet, cambaz dediğin tedbirli olmalı ama bütün evi ağlarla doldurmak şart mıydı?*”, “*Şapkadan bir kuş sürüsü çıkarmaya ne gerek vardı?*” gibi cümlelerle eleştirilmiş, koltuğun arkasına kaçıp ona görünmek istenmeyen Kaya’nın davranışı ise doğru gibi gösterilmiştir. Kurgudaki diğer bir olumsuz ileti ise karakterlerin çabalarının görmezden gelinip onların doğuştan getirdikleri özelliklerinin yerilmesidir. Söz gelimi Sinek Feza’nın eve gelen misafiri eğlendirmek gayesiyle şarkı söylemesini anlatıcının “*Güzel bir şarkıyla ortalığı yatıştırmak istedi. Keşke vızıltıdan başka ses çıkarabilseydi.*” şeklinde yorumlaması bir olumsuzluk olarak değerlendirilebilir.

Tablo 8. Korkak Kuş Sema Kitabındaki Olumsuz İletiler

Arkadaşlar birbirine güvenmezler.

Hastalık derecesinde kabul edilebilecek korku doğal bir davranıştır.

Seride olumsuz iletileri açısından dikkat çeken son kitap *Korkak Kuş Sema*’dır. Kitapta korku hastalık derecesindedir. Korkunun aşırı hâline ilişkin olumsuz bir cümle kullanılmamakla beraber korku probleminin çözümüne yönelik herhangi bir kurgu da yoktur. Kitapta arkadaşlarının saklambaç oynadığını bilmeyen Sema bunu kendine yönelik bir tehdit olarak algılar ve korkuyu takıntı haline getirir. Daha sonra arkadaşlarının saklambaç oynadığını anladığında ise görsellerden anlaşıldığı kadarıyla onlarla oynayamadığı için üzülür. Ancak devamında aynı takıntılı hâli sergileyip sergileyemeyeceği kurgudan anlaşılır. Diğer taraftan kitapta belirgin biçimde gözlemlenen bir sıkıntı da Sema’nın aynı evi paylaştığı arkadaşlarına güvenmemesidir. Kurguda Sema evdeki koşuşturmacayı kendine yönelik bir tehdit olarak algılar ve “*Bu ev tehlikelerle dolu. Yaramaz hayvanlar sarmış sağı solu! Küçük bir kuş kendini nasıl korur? Kurtarın beni ne olur!*” diye isyan edip avazı çıktığı kadar bağırır.

Serinin diğer kitapları olan Kıskaç Kurbağa Eda ile Sabırsız Sinek Feza, olumsuz iletileri yönüyle diğer kitaplardan ayrılmaktadırlar. Bu iki anlatıda da olumsuz herhangi bir ileti tespit edilememiştir.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 9. Öfkeli Örümcek Rıza Kitabıyla İlgili Öğrenci Görüşleri

Görüşler	f
Tehlikeli hayaller kurmak çocukların ruh dünyasını olumsuz yönde etkileyebilir.	4
Öfke bir problem çözme metodu değildir.	2
Birey yaşadığı olumsuzluğun nedenini çevresinde değil kendisinde aramalıdır.	1

Okul öncesi öğretmeni adaylarının iletileri açısından değerlendirdikleri kitapların ilki Öfkeli Örümcek Rıza'dır. Öğretmen adaylarının kitapla ilgili en çok vurguladıkları olumsuzluk Rıza'nın ağını bozan arkadaşlarına sinirlenip "Keşke zehirli bir örümcek olseydim. Önüme gelen herkesi ısırıp yaralaysaydım. O zaman belki öfkem geçirdi. Beni kızdıranlar alırdı dersini" diye tehlikeli hayaller kurmasıdır. Bu konuda öğretmen adaylarının ortak kaygısı kitap kahramanı ile özdeşim kurabilecek çocukların öfkelenmelerinde örümcek gibi düşünebilecekleridir (Ö5, Ö10, Ö12). Bunun yanı sıra Rıza'nın her olumsuzluk karşısında öfkelenmesini de öğretmen adayları yanlış bulur. 6 numaralı öğretmen adayı, "Örümcek Rıza ağları bozulduğunda arkadaşlarını uyarmış olsaydı hem boşuna öfkelenmeyecekti hem de tekrar tekrar ağ örmek zorunda kalmayacaktı." şeklinde düşünerek Rıza'nın iletişim kanallarını daha fazla kullanmak suretiyle problemlerini çözmesi gerektiğine inanır. Anlatı ile ilgili öğretmen adaylarının dikkatini çeken başka bir nokta da 5 numaralı öğretmen adayının "Örümceğin her kötü gidişten dolayı çevresindekileri suçlaması ve çevreye karşı kötü duygular beslemesi ne derece doğrudur, bilemiyorum." cümlesinde saklıdır. Öğretmen adayına göre Rıza, yaşadığı olumsuzlukların nedenini kendinde aramamış, etrafındakilerden sürekli şikâyet etmiştir.

Tablo 10. Bilmiş Fare Tuna Kitabıyla İlgili Öğrenci Görüşleri

Görüşler	f
Birine canı acıtılarak ders verilmemelidir.	11
Başkalarının üzüntüsü mutluluk kaynağı olmamalıdır.	3
İntikam duygusu ile hareket etmek doğru değildir.	3

Bilmiş Fare Tuna adlı kitapta öğretmen adaylarının en çok dikkatini çeken olumsuz ileti, fareye ders vermek için onun canının acıtılmasıdır. Sözgelimi Ö 11 bu konuda fikirlerini şu şekilde ifade etmiştir: "Arkadaşlarının Tuna'nın yanlış yaptığı hareketleri fark ettirmek için kullandıkları yöntem çok yanlış. Arkadaşlarının Tuna'ya tuzak hazırlamaları ve bununla dalga geçmeleri hoş değil. Yanlış bir şey yapıldığında bunu fark ettirmek için daha yanlış hareketlerin yapılmasını olumlu gösteriyor kitap." Benzer şekilde Ö 10 da "Farenin ders alması için arkadaşlarının farenin korkabileceği ve zarar görebileceği gibi durumları göz ardı ederek ders vermeye çalışmaları bence yanlıştır. Böyle bir şey yerine, arkadaşları farenin korkmayacağı ve zarar görmeyeceği yollar seçebilirlerdi." biçiminde görüş bildirerek birinin canını acıtarak ona ders vermenin yanlış olacağını vurgulamaya çalışmıştır. Öğretmen adaylarının kitapla ilgili olumsuz bir diğer tespiti ise başkalarının üzüntüsüne neden olan olayların mutluluk kaynağı olarak görülmesidir. Bu konuda 8 numaralı öğrenci "Birisine kötülük yapmak, intikam almak komik bir şey gibi gösterilmiş. Doğruyu öğrenmek için illa kötü bir şey yaşamak gerekiyor gibi görünüyor." diyerek başkasının üzüntüsünün mutluluk kaynağı olamayacağını belirtmiştir. Diğer ta-

raftan konuya biraz daha farklı yaklaşan 6 numaralı öğrenci ise “*Bizim masallarımızda, hikâyelerimizde birine ders verilirken neden onun canını acıtıyoruz?*” gibi ifadelerle yalnızca Leyla Fonten serisini değil, genel açıdan anlatı geleneğini sorgulamıştır. Öğretmen adayları kurguda var olduğunu düşündükleri intikam duygusuyla ilgili de görüş belirtmişlerdir. 7, 10 ve 13 numaralı öğrencilere göre Tuna bilmişlik tasladığı için utandığını belirtmesine rağmen aslında yaşadıklarından hiçbir ders almamıştır. O “...*Bundan sonra sizlerle alay eden biri çıkarsa ben bilirim ne yapacağımı ona!*” diyerek olumsuz birtakım özelliklerini sürdürmeye devam etmiştir.

Tablo 11. Mutsuz Kedi Dila Kitabıyla İlgili Öğrenci Görüşleri

Görüşler	f
Akvaryumdan su içmek çocuklara rol model olabileceği gibi başka canlıların yaşam alanına müdahale olarak da değerlendirilebilir.	9
Birinin isteklerini koşulsuzca yerine getirmek de tamamen yok saymak da doğru değildir.	7
Mutlu olmanın yolu başkalarının hayatını tehlikeye atmaktan geçmez.	4
Sorunlar yüzeysel değil derinlemesine çözümlenmelidir.	3
Gıdıklanmak, mutlu olmak anlamına gelmez.	2

Mutsuz Kedi Dila’da öğretmen adaylarının tespit edebildikleri en önemli problem Dila’nın susayınca akvaryumdaki suyu içmesidir. 13 numaralı öğretmen adayı bu konuda “*Dila’nın akvaryumdaki suyu içmesi çocuklarda rol model olabilir. Ailesinden su isteyen ama istediğini alamayan çocuk akvaryumdaki suyu içebilir.*” şeklindeki düşüncelerini ortaya koymuş, Dila’nın davranışının çocuklara olumsuz örnek olacağını savunmuştur. Konuya biraz daha farklı açıdan bakan 4 ve 7 numaralı öğretmen adayları ise Dila’nın akvaryumdaki suyu içerek *balığın yaşam alanına saygı göstermediğini* belirtmişlerdir. Balık özelinden öğretmen adaylarının dile getirdikleri diğer bir problem ise kitapta Dila’nın balığı yutmasının onun mutsuzluğuna bir çözüm olarak sunulmasıdır. Bu noktada 1 numaralı öğrencinin “*Kitapta sanki kedinin mutsuzluğunu yok etmek için balığı yutması gerekiyormuş gibi bir durum ortaya çıkıyor. Mutsuz arkadaşlarımızı mutlu edebilmek için farklı şeyler yapabiliriz. Birilerinin zarar görmesine ya da zor durumda kalmasına gerek yok. Hikâye çocuklarda böyle bir algı bırakabilir*” şeklindeki cümleleri mutlu olmanın yolunun birtakım tehlikeli maceralardan geçtiği konusunda oluşturulan algıya bir eleştiri niteliğindedir. Konuyla ilgili 6 numaralı öğretmen adayı da bir önceki öğretmen adayını destekler nitelikte “*Midemiz bir deniz, okyanus ya da eğlence merkezi değil. Mutsuz bir çocuk mutlu olmak için evdeki balığı yutabilir. Ya da bunu sevdiği bir başka hayvan üzerinde deneyebilir.*” cümlelerini kurmakta ve kitapta verilen iletinin yanlışlığına işaret etmektedir. Mutsuz Kedi Dila ile ilgili diğer bir eleştiri mevzusu ise kitapta gıdıklanmak

ve mutlu olmak ifadelerinin karıştırılmasıdır. 15 numaralı öğretmen adayı “Gıdıklanmak bir refleks, gülmek değil.” derken 7 numaralı öğretmen adayı ise “Balığın Dila’nın karından dayken onu gıdıklayıp güldürmesi güzel bir olay fakat bu mutlu olmak anlamına mı geliyor? Çocuklarda bu algı oluşabilir.” biçiminde görüş belirterek gıdıklanmak ve mutluluk kavramlarının birbirinden ayrı olduğuna dikkat çekmektedir. Öğretmen adaylarının kitapla ilgili değindikleri noktalardan biri de Dila’nın arkadaşlarının ona göstermiş oldukları yaklaşımdır. Başta Dila’nın bütün isteklerini koşulsuzca yerine getiren arkadaşlarının sonrasında onun isteklerini tamamen görmezden gelmelerini yanlış bulan öğretmen adaylarının tavrı genellikle 14 numaralı öğrencinin dile getirdiği “Hikâyede mutsuz olan kedinin ağlaması sonucu ağlamasının durması için her şeyin önüne serilmesinin doğru olduğunu düşünmüyorum. Aynı şekilde kediye karşı belirli bir süre sonra umursamaz bir tavır sergilenmesi de bence doğru bir davranış değil. Ev arkadaşları her şeyi kedinin önüne sermek veya umursamamak yerine bir orta yol bulabilirlerdi” şeklindeki ifadelerle paralellik göstermektedir. Mutsuz Kedi Dila ilgili öğretmen adaylarının son tespiti ise kitaptaki sorunların yüzeysel olarak halledilmesi ile ilgilidir. Kitaptaki sorunların derinlemesine ele alınmadığını düşünen 6 numaralı öğretmen adayı “Kitaptaki sorunların nedeni, sonucu asla araştırılmıyor. Bu büyük bir hata. Birinin sorunu yanlış ya da eksik bir davranış varsa eğer bunu yapan bireyle önce konuşmak ve iletişime geçmek gerek.” diyerek düşüncelerini ifade etmiştir.

Tablo 12. Tembel Balık Sefa Kitabıyla İlgili Öğrenci Görüşleri

Görüşler	f
Tembellik olumlu bir davranış biçimi değildir.	8
Kişi haberi olmadığı bir işten dolayı sorumlu tutulup eleştirilemez.	6
Kişinin fitratına uygun olmayan işlere müdahil olmaması tembellik şeklinde değerlendirilmemelidir.	5

Öğretmen adayları büyük oranda Tembel Balık Sefa kitabıyla tembelliğin olumlandığını düşünmüşlerdir. Örneğin 3 numaralı öğretmen adayı “Hikâyenin başında sanki Sefa’nın tembelliğinden yakınılırken sonunda aslında Sefa’nın iyi bir şey yaptığına değiniliyor. Burada bir çelişki var. Hikâyedeki ileti sanki tembelliğin aslında iyi bir şey olduğu yönünde.” diyerek kitapla ilgili endişesini paylaşmıştır. Kitapta öğretmen adaylarını kaygılandıran göndermelerden biri de kişinin fitratına uygun olmayan işlere müdahil olmasının tembellik şeklinde değerlendirilmesidir. 5 numaralı öğretmen adayı “Kitapta yapılan işleri balığın pek yapması mümkün görünmüyor. Yani tembellik aslında kişinin yapabileceği şeyleri yapmamasıdır ama hikâyede buna pek dikkat edilmemiş.” diyerek tembellik duygusu ile ilgili fikirlerini paylaşmış ve tembellikle ilgili kitapta var olan görüntünün doğru olmadığını dile getirmiştir. Yine kitaptaki iletiler konusunda öğretmen adaylarının

işaret ettikleri diğer eksiklik balığın arkadaşlarının balıktan gizlice iş yapmaları, kendilerine yardımcı olmayan balığı ise tembellikle suçlamalarıdır. Bu konuda 1 numaralı öğrencinin “*Sefa'nın tembellik yaptığından yakınıyorlar ancak görev dağılımı yaparken kendi aralarında konuşuyorlar. Sefa'yı çağırıp ona görevini söylemiyorlar. Pasta yapıyorlar yine Sefa yok yanlarında. Farklı mekânlardalar, kimse onu çağırıyor. Süslemelerde, şık giyinmede herkes Sefa'dan şikâyetçi ama kimse Sefa'yı yönlendirmiyor. Açıklama yapmıyorlar. Aslında zaten Sefa'ya doğum günü sürprizi hazırlamaya çalışıyorlar. Zaten ondan gizli bir şekilde yapmaya çalışıyorlar. Bir yandan da kendilerine yardım etmediği için ona tembel diyorlar. Sefa'nın kendini suçlu hissetmesine ve üzülmesine neden oluyorlar.*” şeklindeki ifadeleri Balık Sefa'ya isnat edilen tembellik özelliği ile var olan durum arasında farklılıkların olduğunu gözler önüne sermektedir.

Tablo 13. İnatçı Kirpi Mina Kitabıyla İlgili Öğrenci Görüşleri

Görüşler	f
İnatçılık olumlanmamalıdır.	2
Kişi yaradılışından kaynaklanan özelliklerden dolayı çevresindekilerden farklı davranabilir.	2
Problemlerin nedenleri araştırılmalıdır.	2
Birinin inatçı olduğunu gözlemek için bir başkasının inat etmesine gerek yoktur.	2

Öğretmen adaylarına göre İnatçı Kirpi Mina üzerinden inatçılık huyu olumlanmaktadır. Ö 10 “*Hikâyede Mina'nın inat etmesinin haklı olduğunu söylenmesi yanlış mesajlar verebilir. İnat etmesinin doğru olduğunun söylenmesi yerine, seçenekler sunularak iletiler verilmeye çalışılmıyordu.*” diyerek kirpi üzerinden olumlanan inatçılık davranışını eleştirmektedir. Anlatıda öğretmen adaylarının olumsuz bulduğu bir diğer nokta ise Mina'nın fitratından kaynaklanan özelliklerinin inatçılık olarak zikredilmesidir. 15 numaralı öğrenci “*Kirpiyle oynanacak oyunlar sınırlıdır. Onunla saklambaç oynamak bile tehlikelidir.*” şeklindeki ifadeleriyle kirpinin fiziksel özelliklerinden dolayı birçok davranışı sergilemekte sıkıntı yaşayacağını belirtmeye çalışmıştır. Kitapta problemli görülen bir diğer husus ise problemlerin nedenlerini sorgulamaya yönelik bir kurgu olmamasıdır. Bu konuda Ö 2 “*Kitapta Mina'ya hep karşı çıkılıyor. Bir şey yapmak istemediğinde de neden yapmak istemediği sorulmuyor.*” diyerek sorunların derinlemesine irdelenmediğinin altını çizmiştir. Yine Ö 15 “*Kimse Mina'ya neden istemiyorsun sorusunu sormamıştır.*” şeklinde bir ifadeyle benzer bir sorunu dile getirmiştir. Öğretmen adayları, anlatının sonunda “*Sonunda anladınız, değil mi? Birine inatçı diyebilmek için illa ki ikinci bir inatçı gerekli. Tek başına inatçı olamaz hiç kimse. Tıpkı hikâyede olduğu gibi, iki keçi bir köprüde.*” şeklinde yer alan ifadeleri de eleştirmektedirler. Onlara göre birinin inatçı olduğunu

söylemek için bir başkasının inatçılık etmesine gerek yoktur. Mesela 1 numaralı öğrenci “Bir inatçılığın olabilmesi için iki tarafın da inatçı olması gerekmez.” demiştir. Benzer şekilde 13 numaralı öğrenci de “İnatçı kavramında iki inatçı olmak zorunda değil aslında.” diyerek anlatıdaki ifadelerin yanlışlığına dikkat çekmiştir.

Tablo 14. Utangaç Köpek Kaya Kitabıyla İlgili Öğrenci Görüşleri

Görüşler	f
Utangaçlık kavramıyla güven kavramı ayırt edilmelidir.	11
Misafirin gönlünü hoş etmek için sarf edilen çabalar kötülenmemelidir.	8
Kişi aynı evi paylaştığı arkadaşlarıyla ilişkilerini güven üzerine kurmalıdır.	3

Öğretmen adaylarına göre Utangaç Köpek Kaya’da utangaçlık kavramının içi doldurulamamıştır. Mesela 10 numaralı öğretmen adayı bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir “Hikâyenin isminde köpeğin utangaç olduğu mesajı verilirken içerikte köpeğin utangaçlığından ziyade ev arkadaşlarının çılgınlığından dolayı onlardan kaçtığı belirtilmiştir.” Benzer şekilde 2 numaralı öğretmen adayı ise “Kitabın adı Utangaç Köpek Kaya olmasına rağmen köpeğin utangaçlığından bahsedilmemişti bile. Köpeğin koltuğun altına saklanması utangaçlık ifadesi olarak verilmiş. Ama bir korku belirtisi de olabilirdi.” biçiminde görüş bildirmiş, kitapta utangaçlık ve korku kavramlarının birbirine karıştığına değinmiştir. Öğretmen adayları kitapta, misafirlik kavramına ilişkin de olumsuz göndermelerin olduğunu düşünmektedirler. Ö 13 bu konudaki fikirlerini “Hikâyede hayvanların misafiri eğlendirmek için yaptıkları şeyleri beğenmemesi, eleştirmesi emeğe saygısızlık olmuş. Onlar kendi yetenekleri doğrultusunda bir şeyler yapmak istemişler. Kibarlık olarak yapılan gösteriye teşekkür bile edilmedi. Alkışlanmalıydı bence.” biçiminde ifade etmiş, misafire gösterilen ilginin takdir edilmesi gerekirken tenkit edildiğini vurgulamıştır. Kitapta Kaya’nın eve gelen misafiri koltuğun arkasına çekerek “Gel, burası güvenli.” demesi, misafirinse ona cevaben “Meğer bu çılgınlardan kaçtırmışsın, anladım. Ben de seni utangaç sanmıştım.” cümlelerini kurması öğretmen adaylarınca ev arkadaşlarıyla Kaya arasında “bir güven problemi” olduğunu biçiminde yorumlanmıştır. Bu tavrırsa kusurlu görülmüştür.

Tablo 15. Korkak Kuş Sema Kitabıyla İlgili Öğrenci Görüşleri

Görüşler	f
Korku duygusu abartılmamalıdır.	2
Korkunun giderilmesine yönelik çözümler olmalıdır.	2

Serinin genelinde, olumsuz iletileri açısından öğretmen adaylarının görüş belirttiği kitaplardan biri de *Korkak Kuş Sema'dır*. Kitapta öğretmen adaylarının dikkat çektiği ilk olumsuzluk korku duygusunun abartılı bir biçimde verilmesidir. 1 numaralı öğretmen adayı, kitapta korku duygusunun hastalık derecesinde takıntıları olan bir kuş üzerinden verilmiş olmasının çocukları ruhsal yönden etkileyeceğini ve onlarda özgüven eksikliği oluşturabileceğini düşünmektedir. Bu konuda 1 numaralı öğretmen adayı ile benzer düşünen bir diğer öğretmen adayı ise “*Hikâyenin olumsuz yanı Kuş Sema biraz fazla korkak. Aşırı korkusu yüzünden herkesin ona zarar vereceğini düşünüyor. Korku duygusunun çok abartıldığını düşünüyorum. Çocuklar bazen örnek almamaları gereken olayları da örnek alabiliyorlar. Bu yüzden Kuş Sema'nın olayları bu kadar kötüye yorup aşırı tepkiler vermesi olumsuz (Ö 6).*” biçiminde cümleler kurarak Sema'yı örnek alabilecek çocukların sıkıntılar yaşayabileceğini dile getirmiştir. Öğretmen adaylarının kitapla ilgili bir diğer olumsuz görüşü ise korkunun giderilmesine yönelik çözümlerin anlatıda yer almadığı ile ilgili tespitleridir. Bu hususta 5 numaralı öğrenci “*Hikâyede korku yaşayan bir hayvan var. Fakat bu korkunun giderilmesi yönünde bir ileti yok. Ben hikâyede, var olan bir durumun yansıtılması dışında bir şey görmedim. Bence bu yönden eksikti.*” biçiminde görüş beyan ederek Korkak Kuş Sema adlı kitabın korkuların yenilmesine yönelik herhangi bir çözüm üretmediğini aktarmıştır.

Tablo 16. Sabırsız Sinek Feza Kitabıyla İlgili Öğrenci Görüşleri

Görüşler	f
Arkadaşlar arasında özenli bir dil kullanılmalıdır.	10
Aynı evi paylaşan arkadaşlar birbirini unutmamalıdır.	3

Sabırsız Sinek Feza'da Feza'nın arkadaşlarının kullandığı dilin genel anlamda problemli olduğuna işaret eden öğretmen adayları “*Hikâyede Feza'nın yanına gittiği ev arkadaşlarının onu azarlaması bence doğru değil. Hikâyenin okunduğu çocukta bu durum olumsuz bir mesaj oluşturabilir. Feza'nın arkadaşları onu azarlamak yerine fikirlerini sakın ve anlayışlı bir şekilde belirtmelidirler (Ö 3).*” şeklindeki cümlelerden de anlaşılacağı üzere Feza'nın arkadaşlarının daha anlayışlı ve daha sabırlı olması gerektiğini düşünmektedirler. Bunun yanı sıra öğretmen adaylarının anlatıda tespit ettikleri diğer bir sıkıntı ise Feza'nın arkadaşları tarafından evde unutulmasıdır. Onun evde unutulmasının birtakım korkulara sebep olabileceğini düşünen 2 numaralı öğretmen adayı “*Arkadaşlarının Feza'yı evde unutmaları çocukta bir yere giderken evde kalma korkusu oluşturabilir.*” şeklinde bir tespitte bulunmuştur. Yine bu konuda bir başka öğretmen adayı ise “*Arkadaşları Feza'yı nasıl unuturlar? Aynı evde yaşayan üstelik gece endişeleri nedeniyle kendilerini uyandıran varlığı nasıl unuturlar (Ö 5)?*” gibi ifadeler kullanarak aynı evi paylaşan arkadaşların daha dikkatli olmaları konusundaki düşüncelerini paylaşmıştır.

Tablo 17. Kıskanç Kurbağa Eda Kitabıyla İlgili Öğrenci Görüşleri

Görüşler	f
Beceriler açık bir şekilde takdir edilmelidir.	1

Kıskanç Kurbağa Eda kitabıyla ilgili öğretmen adaylarının görüşleri çoğunlukla olumlu olsa da kitapla ilgili olumsuz görüş bildirenler de vardır. Anlatı ile ilgili olumsuz görüşlerin en dikkat çekici olanı ise Leyla Fonten'in kurbağaya karşı küçümseyici bir dil kullanmasıdır. 2 numaralı öğretmen adayına göre Leyla Fonten, kurbağanın kıskançlık huyunun nedenini sorgularken "... ağ öremesen de, top oynayamasan da, kanatlanıp uçamasan da" diyerek diğer hayvanların becerilerini sıralamış ancak Eda'nın zıplama becerisini ise "Hem zaten sen de çok beceriklisin aslında." biçiminde bir ifadeyle geçiştirmiş ve onun becerilerini diğer hayvanların becerilerinden daha aşağıda görmüştür.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Tülin Kozikoğlu'nun Leyla Fonten'den Öyküler serisinin iletiler açısından incelendiği bu araştırmada gerek araştırmacılar gerekse öğrenciler tarafından pek çok ileti problemi tespit edilmiştir. Bu ileti problemlerinden ilki Öfkeli Örümcek Rıza'da belirlemiştir. Araştırmacılar kitapta öfkenin haklı gerekçelere dayandırılmasını, öfkenin problem çözmeye bir yöntem olmasını eleştirirken öğretmen adayları ise örümceğin tehlikeli hayaller kurmasını, her olumsuzlukta öfkelenmesini ve problemlerin nedenlerini çevresinde aramasını yanlış bulmuştur. Kitaptaki temel düşünce öfke ile kalkanın kâr ile oturacağı yönündedir. İnsanların iletişim kanallarını kapatarak problemlerini halletmeye çalıştığı, öfke ve nefretin, sevginin ve anlaşmanın yerini giderek aldığı bir dönemde, bu düşünce çocukların hayata bakış açılarını olumsuz yönde etkileyebilir. Kitapla ilgili üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise örümceğin bütün problemlerin kaynağı olarak çevresini görmesidir. Devamlı olarak çevreyi eleştiren, kendi çözümünü etrafındakilere doğru olarak dayatan, her şeyi ben bilirim algısı ile davranan ve kendini hatasız olarak kabul eden insan profili oluşturması açısından bu durum problem teşkil edebilir.

İletileri açısından sıkıntılı olarak görülen serinin bir diğer kitabı Bilmiş Fare Tuna'dır. Araştırmacılar bireyin olumsuz bir özelliğinden dolayı hiçbir sözünü dikkate almama düşüncesini ve bilmişlik harici duyguların aşırı hallerinin normal gösterilmesini kusurlu görürken öğretmen adayları ise araştırmacılardan farklı olarak arkadaşlarının fareye ders verme biçimini, ondan intikam alarak mutlu olmalarını ve farenin olumsuz davranışlarını sürdürmeye devam etmesini kusurlu bulmaktadır. Kitapta farenin olumsuz bir özelliğinden ötürü bütün söylediklerinin kulak ardı edilmesi yanlıştır. Zira hiçbir birey mükemmel değildir ve bireyler hata yapabilirler. Hata yapanların doğru şeyler söylemeyeceği kestirimiyse yola çıkıp insanların söylediklerine kulak tıkamak bazen doğru olanı duymak istememek anlamına gelebilir ve bu kişiye zarar verebilir. Anlatıyla ilgili ilk planda göze

çarpan diğer sıkıntı ise arkadaşlarının Tuna'ya ders verme biçimidir. Kurguda karakterlerin Tuna'yı eleştirirken onun yaptıklarının bir benzerini yapmaları, bir nevi Tuna'dan intikam almaları, Tuna'nın üzüntüsü ile mutlu olmaları çocuklar açısından yerinde iletiler değildir. Bu iletiler tutarlı olmama ve başkalarının acılarına karşı duyarsız kalma anlamında çocuk okuru etkileyebilir. Hayatta birine ders vermenin pek çok yolu vardır, başkasını üzerek başkasının canını yakarak birtakım çözümler bulunmaya çalışılmamalıdır.

Mutsuz Kedi Dila'da araştırmacılar ve öğretmen adayları, benzer olarak gıdıklanmanın mutlu olmak anlamına gelmediğini, istekleri koşulsuzca yerine getirmenin ya da tamamen yok saymanın yanlış bir tutum olduğunu ve akvaryumdan su içilmesini eleştirmektedirler. Öğretmen adayları araştırmacılardan farklı olarak da kedinin balığı yutarak mutlu olmasını ve sorunlara yüzeysel çözümler üretilmesini dikkat çekici eksiklikler olarak kaydetmişlerdir. Kitapta gıdıklanarak gülmenin mutlu olmak şeklinde sunulması, çocukları doğru yönlendiremeyebilir. Zira gıdıklanmak bir reflekstir. Bunun sonucunda gülmek ise bu reflekse verilen tepkidir. Bazen insanlar gıdıklanırken gülebilir ama aynı zamanda bu durumdan rahatsızlık da duyabilir. Anlatıda ortaya çıkan aksaklıklardan biri de davranışlarda orta yolun izlenmemesidir. Bireylerin talep ettikleri her şeyi onlara sunmak tatminsizliğe neden olabilir. Bu tatminsizliği ortadan kaldırmak için bireyin davranışları görmezden gelinebilir ancak birey tamamen denetimsiz bırakılmamalıdır. Denetimsiz bırakılan bireyler, çevrelerindeki diğer de göz yummalarının etkisiyle zarar görebilecekleri veya zarar verebilecekleri bazı davranışlar sergileyebilirler.

Tembel Balık Sefa'da araştırmacılar ve öğretmen adaylarının değindikleri en temel sorun, tembelliğin olumlu bir davranış olarak gösterilmesidir. Eserde tembelliğin ortadan kaldırılması için herhangi bir çözüm önerisinin sunulmadığı yahut anlatı geleneğinde olduğu gibi tembelliğin zararlarının anlatılmadığı, bunların aksine tembelliğin olumlandığı görülmüştür. Bunun yanı sıra balığın yaşam alanı olan fanusun içinden evin temizliğine, pasta yapmaya, evi süslemeye yardım etmesi beklenmekte ve balığın bunu yapamadığı için tembellik ettiği belirtilmektedir. Ancak insanların fitratına uygun olmayan işlere koşularak bu işte performans göstermesini beklemek eleştiriye açıktır. Zira bir kimse kendisinden istenen ve yaradılış özelliğine aykırı olduğu için de yapamadığı bir davranıştan sorumlu tutulamaz. Anlatıda dikkat çeken bir diğer husus ise tembelliğin adlandırılmasıyla ilgilidir. Kitapta arkadaşları balıktan gizlenen bir işte, sorumluluk almadığı için onu tembellikle suçlamışlardır. Yapılan ev toplantısına çağırılıp kendisine bir sorumluluk verildiğinde bu sorumluluğu yerine getirmek yerine uyumayı, dinlenmeyi tercih edenlere tembel denilebilir ancak haberdar olmadığı bir işte sorumluluk almadığı için birine tembeldir demek doğru olmayacaktır.

İnatçı Kirpi Mina'da araştırmacılar ve öğretmen adaylarının üzerinde ittifak ettiği en önemli problem kitapta inatçılığın doğru bir davranışmış gibi gösterilmesidir. Yazar, ev arkadaşlarının kirpinin inat ettiğini söylediği her davranışta aslında Mina'nın haklı birer gerekçesi olduğundan söz etmiştir. O halde anlatıda Mina inatçı değildir, karardır. Bu da esasında kitabın adlandırılmasıyla ilgili bir sorunu da beraberinde getirmektedir.

Diğer taraftan öğretmen adayları anlatıda fitrata dair bazı gerçeklerin göz ardı edilmesini, problemlerin nedenleri üzerine düşünülmemesini ve inadın iki taraflı bir eylem olarak yansıtılmasını problemlili bulmaktadırlar. Burada özellikle problemlerin nedenlerini düşünmeme fikri üzerinde durmak gerekir. Bilindiği gibi anlatıda Mina inat eder. Ama neden inat ettiğini arkadaşlarına söylemez. Aynı şekilde arkadaşları da Mina'nın niçin inat ettiğini öğrenme gereği duymaz. Yaşanılan pek çok sıkıntının temelinde yüzeysel ve anlık çözümlerin yattığı, olayların nedenleri üzerinden değil de sonuçları üzerinden değerlendirildiği düşünülürse kitaplardaki bu yüzeysel kurguların sonrasındaki dönem için çocukların sorgulama becerisini törpüleyeceği bir gerçektir.

Utangaç Köpek Kaya'da araştırmacılar ve öğretmen adayları misafirlikle ilgili doğru iletilerin verilmemesini düşünmektedir. Kitapta eve gelen misafir, ev sahiplerinin kendini eğlendirmek için yaptıklarından bunalır ve onlardan kaçır. Bu sırada kendinden kaçmış olan Kaya'yı görür ve onun yanına sığınır. Böylelikle kendi için iyilik yapan kimselerin davranışlarına burun kıvrırken kendinden kaçır Kaya'yı ise anlayışla karşılar. Bu tablo çocuk okurun misafirliğe gittiği yerlerde kendi için yapılanlara değer vermemesine neden olabilir. Misafirliğin Türk kültüründeki yerinin ne denli önemli olduğu göz önünde bulundurulursa yazarların toplumu bir arada tutan değerler üzerinden yaptıkları yönlendirmelerde daha dikkatli olmaları gerektiği fikri ortaya çıkabilir. Kitapta eleştirilmesi gereken diğer bir husus ise utanmanın her daim olumlu bir davranış olarak gösterilmesidir. Yerine göre doğru olarak değerlendirilebilecek utanma, her zaman olumlu bir davranış biçimi olarak nitelendirilmez. Eğitim programları aracılığıyla özgüveni olan, soran, sorgulayan, girişimci birey tipinin oluşturulmaya çalışıldığı bir devirde, utangaç birey tipinin öne çıkarılması ve bu bireyin yaptığı davranış üzerinden sivriltilmesi problemlili bir iletidir. Anlatıdaki önemli sıkıntılardan biri de utangaçlık kavramı ile güven -yerine göre bu kavram güvensizlik şeklinde de algılanabilir- kavramının birbirinin yerine kullanılmasıdır. Özellikle kavramların içini yeni yeni doldurmaya başlayan ve kavramlarla ilgili bir çerçeveye çizmekte problem yaşayan çocuklar için kavramların yerinde kullanılmaması sıkıntı teşkil edebilir. Yine kitapta köpeğin misafirden ve ev arkadaşlarından kaçırarak koltuğun arkasına saklanıp kendine güvenli bir alan oluşturmaya çalışması da eleştiriye açık bir durumdur.

Korkak Kuş Sema hakkında öğretmen adaylarının ve araştırmacıların ortak görüşü, korku duygusunun abartılması ve hastalık derecesinde kabul edilebilecek bu duygunun doğal bir davranış olarak yansıtılmasıdır. Korku her bireyde olan doğal bir duygudur. Ancak bu duygunun paranoya biçiminde sunulması doğru değildir. Çünkü kitapta kuş, ev arkadaşlarının kendine zarar vermediğini anlayınca diğer arkadaşlarının zarar göreceğini düşünmektedir. Bu, özgüveni olmayan, etrafına güvenmeyen birey profili çizmektedir. Zaten araştırmacıların dikkatini çeken ileti problemlerinden biri de ev arkadaşlarının birbirine güvenmediği fikridir. Arkadaşlar, ilişkilerini güven duygusunu temele alarak yürütmelidir. Üstelik bu arkadaşlar aynı evi paylaşıyorsa bu duygunun daha üst düzeyde olması beklenir. Güven duygusunun yanı sıra kitapta korkunun giderilmesine yönelik çözüm önerilerinin sunulmayışı da bir problemdir. Anlatıda korku duygusunu yaşayan

çocukların bu duyguyu nasıl yeneceklerine yönelik sezdirmelerin olması gerekmektedir.

Sabırsız Sinek Feza adlı kitaba ilişkin öğretmen adaylarının en temel eleştirisi arkadaşlar arasında özenli bir dil kullanılmaması ve ev arkadaşlarının Feza'yı evde unutmamasıdır. Onlara göre gecenin hangi saatinde olursa olsun ev arkadaşları birbirilerini dinlemeli, anlamalı, birbirleriyle konuşurken daha dikkatli olmalı, birbirlerine karşı asla hata yapmamalıdır. Bu noktada araştırmacılar öğretmen adaylarından farklı düşünmektedir. Araştırmacılar, gece yarısında ev arkadaşlarının Feza'ya verdiği tepkiyi ve ev arkadaşlarının Feza'yı evde unutmamasını doğal bir hâl olarak değerlendirmektedirler. Aslında bu kurgu, hayatta her zaman ideal olanı sergilenmeyeceğini, hayata ilişkin birtakım sıkıntıların olabileceğini de göstermesi yönüyle önemlidir.

Kitapta araştırmacılarından farklı olarak öğretmen adaylarının iletilerine gönderme yaptığı son kitap ise Kıskaç Kurbağa Eda'dır. Genel açıdan öğretmen adayları tarafından da beğenilen kitapta kurbağanın becerileri takdir edilirken daha net bir dil kullanılmaması yönüyle eleştirilmiştir. Ancak kitaptaki görsellerin ve metnin bağlamından anlaşılacağı üzere Leyla Fonten kurbağaya onu önemseydiğini, onun davranışlarının temelinde yatan duyguyu sorguladığını ve bu davranışın asılsız bir kıskançlık olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

Tülin Kozikoğlu'nun Leyla Fonten'den Öyküler serisinin ileti problemleri açısından incelendiği bu çalışmada pek çok olumsuz iletinin olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, seride zikredilen duygularla ilgili verilen iletilerin anlaşılır olmadığı, abartılı duyguların olumlandığı, kullanılan kavramlarla ilgili yanlışların yaşandığı, bazı sorunların derinlemesine irdelenmediği, çözüm önerilerinin sunulmadığı ve arkadaşlık ilişkilerinin güven temelli kurulmadığı gibi ortak kusurlarının olduğu görülmüştür. Bu sonuçları ışığında okul öncesi çocuk kitaplarında olumlu iletilere yer verilmesi, kavram kargaşasına neden olabilecek kurgulardan uzak durulması ve tesadüfe bağlı ve yüzeysel çözümlerden kaçınılması gerektiği söylenilebilir.

Kaynakça

- Akçay, S. (2015). *Samed Behrengi'nin hikâyelerindeki eğitsel iletiler üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul: Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aktaş, Ş. (2002). *Edebiyatta üslûp ve problemleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2011). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Almerico, G. M. (2014). Building character through literacy with children's literature. *Research in Higher Education Journal*, 26, 1-13.
- Bacanlı, H. (2004). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Bowen, G. A. (2009). Documental analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9 (3), 27- 40.

- Cesur, E. (2015). *Mavisel Yener'in çocuklara yönelik öykülerindeki eğitsel iletiler üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dağlarca, F. H. (1995). *Dolar biriktiren çocuk*. İstanbul: Tüm Zamanlar Yayıncılık.
- Demirel, Ş. (2011). Çocuk edebiyatı. Şener Demirel (Ed.), *Edebî metinlerle çocuk edebiyatı* (ss.43-75). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Gibbs, L. J. ve Earley, E. J. (1994). *Using children's literature to develop core values*. Bloomington: Phi Delta Kappa Educational Foundation.
- Glaser, B.G., Strauss, A. L., (1967). *The discovery of grounded theory*. U.S.A: Aldine Transaction.
- Gökçek, B. S. (2007). 5-6 yaş çocukları için hazırlanan karakter eğitimi programının etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kagan, S. M. (2008). *Eстетik ve sanat notları*. Çev. Aziz Çalışlar. İzmir: Karakalem Kitabevi.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (3), 463-475.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin Yayınları.
- Kaymakcan, R., Meydan, H. (2014). *Ahlak değerler ve eğitimi*. İstanbul: Dem Yayınları.
- Kazan, V. (2012). *Mevlâna İdris Zengin'in masallarının eğitsel değeri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kozikoğlu, T. (2016). *Bilmiş fare Tuna*. İstanbul: Redhouse Kidz Çocuk Kitapları.
- Kozikoğlu, T. (2016). *İnatçı kirpi Mina*. İstanbul: Redhouse Kidz Çocuk Kitapları.
- Kozikoğlu, T. (2016). *Kıskanç kurbağa Eda*. İstanbul: Redhouse Kidz Çocuk Kitapları.
- Kozikoğlu, T. (2016). *Korkak kuş Sema*. İstanbul: Redhouse Kidz Çocuk Kitapları.
- Kozikoğlu, T. (2016). *Mutsuz kedi Dila*. İstanbul: Redhouse Kidz Çocuk Kitapları.
- Kozikoğlu, T. (2016). *Öfkeli örümcek Rıza*. İstanbul: Redhouse Kidz Çocuk Kitapları.
- Kozikoğlu, T. (2016). *Sabırsız sinek Feza*. İstanbul: Redhouse Kidz Çocuk Kitapları.
- Kozikoğlu, T. (2016). *Tembel balık Sefa*. İstanbul: Redhouse Kidz Çocuk Kitapları.
- Kozikoğlu, T. (2016). *Utangaç köpek Kaya*. İstanbul: Redhouse Kidz Çocuk Kitapları.
- Köse, S. (2011). *Muzaffer İzgü'nün anneannemin akıl almaz maceraları serisindeki eğitsel iletiler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. California: SAGE Publications.

- Sever, S. (2010). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınları.
- TDK (2017). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts 12.01.2017 tarihinde görülmüştür.
- Yakar, Y. M. (2011). *Mustafa Ruhi Şirin'in Türk çocuk edebiyatındaki yeri ve eserlerinin eğitsel değeri üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, O. (2013). *Fatih Erdoğan'ın eserlerinin eğitsel değerler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Yılmaz, O. (2016). Çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler. Tacettin Şimşek (Ed.), *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya el kitabı* (61-108). Ankara: Grafiker Yayınları.